

PROLETARAC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku, Ako (88) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 87.

Chicago, Ill., 4. maja (May), 1909.

Leto (Vol.) IV.

Od blizo in daleč

Češki peki se pripravljajo... Unija pekov in kolačev... 2.300 članov... plače in sicer dnevno delo \$1 več na teden, ponočno delo pa \$2 več. Do 1. maja so bile plače \$13.50, \$15, in \$18 za dnevno delo; \$1 več za ponočno delo.

Marija Antonijeta, lahkožih cesarice Marije Terezije, roga Ljudovita 16., obglavljenega francoskega kralja, je rekla, ko so ji pripovedovali o bejarjskega ljudstva: "Kdor ni kralja, naj je kolače."

Patten pa ne bodo odnehali od svojih zahtev, ker so njih zahteve pisali manjši gospodarji. Vsekakor se njih usoda določa s krajšim časom. Čekavci delavci so si zmagali.

Patten pa popolnoma hladno in promišljeno draži pšenice. On ne pozna milosti, k večjemu izgovarja, da je poleg njega še mnogo spekulativov.

Privrženci kraljstva in kletniki na Francoskem žele, da bi zrušila republika, in da bi francija dobila zopet kralja. Raznostranske postopaje v fraku z različnimi imeni in v kuti skominja z polnih skledah in zabavah na kraljevem dvoru.

V semenišču v Princetonu so belirali dijaki. Ta opor je preročen duh časa. Razkritja Darwin in drugih učenjakov, posebno pa najdba okostja pračloveka, učinkovala tako na možgane menatarjev, da so pričeli dvoje o stvarjenju sveta, kot se

pripoveduje v zgodbah sv. pisma. Zaman so iskali poduka pri profesorjih na tem učilišču in obrnili so se na nadzorni in upravni odbor z uljudno prošnjo, da naj se v prihodnje zgodovina vere in razlaganja starega in novega testamenta predava v bolj pametni obliki. Prošnjo, je podpisalo 75 dijakov zadnjega semestra.

To semenišče je največje v Zdr. drž. Predsednik semenišča dr. Patten je vsled te prošnje kar iz sebe. Izjavil je, da si ne bo dal ukazovati od dijakov, kaj bodo oni in profesorji učili. Morda se bo dr. Patten premislil, kedar bo zaznal, da vsi inteligentni krogi simpatizirajo z dijaki.

Pred kratkem je v Clevelandu, O., žena, mati več otrok umrla počasi lakote. Tako smo čitali v "Volksfreundu". Zdravnik je konstantiral, da je umrla vsled oslabljenja, ker ni imela koj jesti. Soprog te žene ni brez dela. Op dela za jeklarski trust in dobiva en dolar in 25 centov plače na dan. Socialisti so večkrat povedali, da taka plača komaj zadostuje, da delavska družina umira počasi gladi. Vzlic temu pa nasprotniki socializma trdijo, da v Ameriki ni treba nikomu umreti lakote, da so socialisti navadni hujskači.

Pozrešni kapitalizem hoče požrti tudi vinarje beračev. To se je dokazalo pri tožbi v Hallu, v Nemčiji, katero sta ušla lajnara brata Gerlach proti zavodu za izposojevanje lajen. Tvrdba Hartung vposluje lajnarnarje kot tvorničar delavce. Te lajnarnarje pošilja tvrdba na sejme, da tam beračijo. Zvečer morajo lajnarnarji izposojevalec lajen izročiti naberačeni denar, za kar dobe dnevno plačo in povrnitev potnih stroškov.

Nekoč je v Bremenu igralo večje število halenskih lajnarnarjev na semnju. Brata Gerlach sta dobila pri tem izletu lajnarnarjev v Bremen premalo plače. Pred sodiščem sta izpovedala, da sta v Bremenu vsaki dan naberačila 18-20 mark, medtem se je pa podjetnik (izposojevalec lajen) zabaval po brenenskih gostilnah.

Tudi spomlad ni prinesla, kar se nam je obetalo v jeseni in po zimi. Prosperiteta se še ni vrnila in najbrž bomo še dolgo čakali na njo. Tako se "dobri časi", ki imajo priti, vedno prelajgajo od zime na spomlad — od poletja na jesen in tako dalje.

No, nekega dne bodo že zopet pričela prihajati večja naročila in delati se bo pričelo. Takrat bodo za to delo zagrabili vsi, kot sestradani psi za oglodano kost.

Vse bo vrvelo in se pehalo, da se zamaše luknje, ktere je proizvodila gospodarska kriza... Treba bo plačati hišnemu posestniku stanarino, plačati bo treba mesarja, peka in trgovca z jestvinami.

Kupiti bo treba tudi novo obleko, vsaj deeli, kajti stara obleka bo razstrgana. Očetje, matere, sinovi, hčere, stari očetje in stare matere, vse bo delalo. Delo bodo jemali tudi na dom, da povišajo zaslužek... da uglasijo pot novi gospodarski krizi.

Blaznost, pa nič drugega! — naredimo ji konec! — Bodimo pametni in izdelajmo le toliko, kolikor potrebujemo.

Ako hočemo živeti prijetno življenje, potem zamenjajmo del pridelkov s pridelki, ktere so proizvedli drugi bratje.

Organizirajmo socialistično človeško družbo in blaznosti bo konec na svetu.

Papež je rekel minole dni deputaciji talijanske zveze katoliških žena: "Tisti, ki hočejo ženske v vseh zadevah postaviti moškemu enako, se motijo. Ako bi se ženske postavilo v agitacijo javnega življenja, bi bi bilo to konec družine in družbe. Žena naj bo tovarišica moža, pa naj priznava njegovo avtoriteto, z ljubeznijo omiljeno avtoriteto, pa nič drugega.

Tako govori zastopnik tiste cerkve, v katero zanjajo in verjamejo tisoči žena. Žena naj služi in molči, naj bo torej sužinja. Res, lepo načelo! Tako načelo je žalitev vseh žena. In to bi naj žene tudi obhutile!

Ali to kar je sedanjí papež povedal, tako so mislili vsi cerkveni očetje. Katoliška religija, kot vse orientalske religije smatrajo žensko za nekaj nižjega v družbi.

Po načelih prakršćanstva je ženska nečisto bitje, ki je prineslo greh na ta svet. Apostelj Pavel, pravi ustanovitelj krščanstva je bil samec in je tudi drugim svetoval, naj se nikar ne ženijo, ako je mogoče.

Ženske pa to zaničevanje najlaglje in najbolje plačajo s tem, da ne hodijo v cerkev in ne vzgojajo versko svojih otrok.

Nepridaniči spekulantje so na delu na vsi črti, da bi podražili prepotrebna ljudska živla. Patten ni edini spekulant. Treba je čitati le naslednji izkaz čikaške borze za pridelke in lahko bo vsakdo spoznal razliko med lanskimi in letošnjimi cenami, dasiravno so bile že lansko leto cene neizmerno visoke.

Nihče drugi kot spekulantje na debelo, ki so absolutni gospodarji na trgu, ki istim potom polnijo svoje žepce, kot Patten.

In to je tatvina pri belem dnevu, za katero nimamo zakonov, da bi se kaznovala.

Kakor krozi krokarji okoli mrhovine, tako krozi okoli kapitalizma roparji in tatovi da vkradejo glavarju roparjev del plena. Kapitalizem ima mnogo zajedaveč-roparjev, ki so dobro poznani, a za ktere se nihče ne zmeni. Posebno pri velikih bančnih podjetjih so poverjenjaja nekaj navadnega in vsakdanjega.

Po izkazu, ktereja je sestavila njujorška "Fidelity and Causalty Co.", vidimo, da so se pomnožila poverjenjaja v letu 1908. Svote so se poverile:

Za ljudske sloje, ktere izsesava kapitalizem, je slaba tolažba, ako doznajo, da so tatovi na debelo žrtve nepridaničev.

Iz države Kentucky smo minoli teden doznali brzovajnim potom, da so pomislili tolpo morileev. Seve se gre tukaj za buržoazno, za kapitalistično bando morileev. Pomislili so morilee, še predno je prišlo do sodnijske preiskave. Gre se za eks gubernatorja Taylora države Kentucky in sozarotnike.

Obtožnica se je glasila, da so Taylor in drugi državni dostojanstveniki zvršili zaroto, da vmore novoizvoljenega gubernatorja Goebela. Zavraten umor se je zvršil tem potom, da je neki Gutsey raz okno ustrelil Goebela. Ker so okolščino dokazovali, da se je zvršil umor po premišljenemu, zarotniškemu načrtu, ker so bili Taylor in klika poraženi v volilni borbi, radi tega se je tudi proti njim dvignila obtožnica. Taylor je ubežal v Indiano in gubernator te države ga ni hotel izročiti, gospodski države Kentucky.

Zdaj so pa zopet prišli v državi Kentucky prijatelji Taylora na krmilo. In privedlo teh prijateljev je bilo, da so pomislili osebe sumljive umora, še predno se je vršila sodnijska obravnava. To je škandal! Kdor ima odprte oči, lahko vidi, da se dandanes v kapitalistični-družbi šopiri sramota na prvem mestu.

Znani demokratični senator Tillman države So. Carolina je dejal na nekem shodu v New Yorku: "Pravijo, da moramo zvrševati nepristransko zakoné. Mi izjavimo, da tega ne bomo zvršili. Mi smo vničili 14 odstavek ustave in zamorecem v južnih državah smo vzeli volilno pravo."

14. odstavek se glasi: Nobena država ne sme sprejeti zakonov, ki omejujejo svobodo in pravico državljanov.

15. odstavek se glasi: Državljanom Zdr. drž. ne smejo odrekati polilnega prava Zdr. drž., ale ktera druga država radi rase, polti ali druge nesvobode.

Tako je govoril javno senator. Povedal je jasno vzlic določno zapisani ustavi, da se posedujoči sloji ne zmenijo za ustavo. Vzlic temu mu pa nihče ne reče, da je anarhist — neželjen državljan.

Kazenske stotnije za tatove in socialiste (!). To je najnovejša cvetka militarizma v pruski Nemčiji. "Berliner Boersen Courier" piše: "V forti Hahnenberg poleg Spandana se bo ustanovil kazenski oddelek za rezerviste in deželne brambovee. Ta naredba ima namen, da se odstrani iz garde rezerviste in deželne brambovee, ki so služili v gardi in ki so zvršili kaj nečastnega. V ta oddelek se bodo vvrstili taki, ki so se pregrešili zoper lastnino, ki so zvršili razžaljenje veličanstva ali ki so bili kaznovani radi socialističnih prestopkov."

Ali so nemški delavci res še lahko ponosni na svojo domovino, ki je dežela mislecev in pesnikov? Račune za ta trud prusko nemške države bodeta kasirala proti patriotizmu in proti-militarizmu. In to tudi nekaj velja.

SVETOVEN PREGLED.

Ruska armada pod poveljstvom generala Snarskija je zasedla Tabris, dasiravno je med perzijskim šahom in nacionalisti prišlo do sporazuma.

Dya bataljona pehote sta odmarširala iz Tiflisa na mejo. Sploh je pa cela divizija pripravljena, da zasede Perzijo.

Rusija se boji, da bo vsled klanja Armencev v Mali Aziji prišlo do intervencije tujih držav, da bodo velevlasti prisiljeni izkreati pomorščake. Vsi uni in nade zagriženih in starokopitnih Mahomedancev v Carigradu so šli po

vodi. Radi tega ščuvajo Mahomedancev proti drugim narodom in vernikom in propagirajo splošno klanje napram vsem, ki ne verjamejo v alaha in njegovega preroka Mahomeda.

Mladoturki so zvršili svojo obljubo. Po kratkem in vročem boju so zasedli Carigrad. Druzege evnuha, proturočitelja protirevolucionarne zarote, Nadir pašo so obesili javno na galatskom mostu; mnogo družih nazadnjakov so pa postavili ob zid in postrelili.

Odstavili so sultana Abdul Hamida in proglasili sultanom njegovega brata, ki se bo zdaj imenoval Mahomed V. Ko je parlamentarna deputacija čitala Abdul Hamidu odstavko se je tresel kot šiba na vodi — kot se tresejo vsi tirani, ko zgube svojo moč in je bilo s solzami v očeh prošil za svoje življenje. Abdul Hamid bo prebival kot jetnik v Saloniku, v hiši poveljnika žandarmerije, da mu ne bo mogoče v prihodnje vprijarjati nasilnih nazadnjaških vstankov.

Ko je ljudstvo v Carigradu zvedelo, da je Abdul Hamid odstavljen in brat njegov imenovan sultanom, je dan proslavilo v kavarnah in na ulicah. Na ulicah so prodajali podobe novega sultana in majhne turške zastave z napisom: Svoboda, bratstvo, enakost in pravica.

Ameriška vlada je odposlala dve križarki v Malo Azijo, da varujejo interese ameriških državljanov. Predsednik Taft je zaukazal, da naj plujejo s polnim parom.

Iz Francije se poroča, da je sodrug Jaures v "Humanite" poročal da mislijo ruski policijski špijoni vprizoriti atentat na predsednika republike, Falliersa in predsednika zbornice Clemenceau-a za časa njiju bivanja v Nizzi. Sodr. Jaures pravi: Ako policijski, ruski spletkarji takoj ne ostavijo Francije in ne opuste svojega načrta jih bom javno razkinkral in povedal njih imena.

Delavska zveza je izdala okrožnico na vsa strokovna društva v Franciji, da dostojno praznujejo prvi majnik.

Iz Avstrije se poroča, da je Rusija izročila ministerstvu zunanjih del notu, v kateri priznava neodvisnost Bolgarije.

V Avstrijah se je minoli teden pričelo zopet parlamentarno saderanje. Takoj ob otvoritvi so radikalni narodni česki in nemški poslanci priredili občajno rabuko.

Res, skrajni čas, da avstrijski narodi pošljejo te poslaniške klovnje v cirkus Barnum in Bailey za pajace, da bi tam služili s skremženimi obrazi svoje dnevnice.

Iz Nemčije se poroča, da je nemški stavbenik Rensehausen razobesil na svetlniku v Tangeru, Maroko nemško zastavo, ker mu marokanska vlada dolguje za pristanišene stavbe. Nemška vlada je stavbeniku takoj naročila brzovajno, da sname nemško zastavo.

V Španiji je častno sodišče vzelo Juanu Marcias službo sodnika, ker je Marcias obdolžil ministerstvo, da se je vdeležilo sleparij pri oddaji pogodb za gradnjo bojnih ladij.

Streha katedrale v Torbesu, provinca Sergio se je zrušila med mašo. Devet oseb je vbitih in tri-deset pa ranjenih. Bog-oče je zopet udaril svoje otroke, ko so ga na kolenih prosili milosti.

Listnica uredništva.

F. in Ž. Frontenee, Kans.: Vajin dopis je prišel prepozno za zadnjo številko, za to pa ni več merodajen. — Pozdrav!

G. Vincene Zevnik, N. Y.: Izjavljamo, da vi v "Proletarca" sploh niste nikdar pisali niti dopisovali.

RUSKA VLADA NA DELU ZA VZGOJO ŠPIJONAŽE V AMERIŠKI SOCIJALISTIČNI STRANKI.

Pisma iz urada tajne policije v Varšavi pričajo, da skuša ruska vlada korumpirati socialistično stranko v Ameriki. Vlada namreč išče članov soc. stranke, ki bi hoteli preskrbovati informacije iz raznih odborov in jih pošiljati na tozadevne ruske oblasti. Za informacije obljubuje vlada dobro nagrado in pozneje tudi stalno plačo tistim, ki bi vršili ta posel. Glavno, kar želi ruska vlada zvedeti je, koliko demarja je bilo nabranega v revolucionarne svrhe in koliko je bilo poslanega v Rusijo. Ta vest je prišla v tuk. soc. stranko potom pisma opremljenega z drugim pismom, ktereja bi imel prejeti nek član poljske soc. stranke v Varšavi, ktereju so pisale tozadevne državne oblasti, — kjer se narekuje za podrobnosti o informacijah, ktere naj bi preskrbel iz odborov tuk. (amer.) soc. stranke.

Poljski socialista, ki je nastopil to službo v Ameriki potom dopisovanja s tajno policijo v Varšavi — je seveda sedaj razkinkral in zagotovljeno je, da dotičnik ne bo imel prilike "zaslužiti" si na ta način nobenega centa od ruske vlade.

Pismo, ktereja je imel prejeti dotični socialistični špijon od tajne policije v Varšavi se glasi doslovno:

Dragi gospod:— Vaše pismo naslovljeno na oddelek tajne policije smo prejeli. Cela zadeva je bila oddana senkaj, na nas, ker se nanaša zgolj na Poljsko in ker imamo mi v oskrbi ta del carvine. V prihodnje prosimo, da se obratate na spodnji naslov.

Dejstvo, da ste član poljske socialistične stranke v Ameriki nam zamore neizrečeno služiti, če pomislimo, da nam vi, dragi gospod blagohotno preskrbite takih informacij, kakršne potrebujemo.

Gledajte v kolikor možno, da pridete v različne osrednje odbore, kajti tam vam bo omogočeno priti do važnejših informacij kakor pa če bi bili le navaden član.

Prosimo Vas, če bi mogli dobiti informacij na sledeča uprašanja:

Kakšni so načrti stranke v bližnji bodočnosti?

Kaj je njih prihodnja akcija?

Kam in komu je bil poslan denar, ki je bil nabran v svrhu revolucionarnega fonda?

Kakšne vrste orožje in kako ga mislijo prevažati v staro domovino?

S kom so v zvezi?

Prosimo, poročajte vedno le resnico in ne samo Vaše mnenje, tako, da se lahko zanašamo na Vaša poročila.

Vaša ugibanja bi provzročila le nesoglasje z našimi načrti in bi bila le v našo oviro.

Plačilo boste prejeli vedno odgovorjačoe po vrednosti Vaših informacij. Kadar bomo pa prepričani, da je Vaše delo v resnici vredno za nas in da ste pravični in zanesljivi, dali vam bomo stalno plačo.

S poštovanjem

Alexander Aristoff, No. 5, Danielewiczowska Ulica, Warszawa (Warsaw).

Dotičnik, ki je bil v zvezi z Aristoffom, in tajno policijo v Varšavi je — kakor se ve — naredil že par izletov čez Ocean. Sodi se, da je bil zelo aktiven na svojem delu v obeh strankah — na Ruskem in v Ameriki. Konečno pa so mu varšavski socialisti přečrtali račune za bodočnost.

Črnogorsko vprašanje.

Rim 7. aprila. — Italijanski poslanik na Cetinju je črnogorski vladi vročil predlog italijanske vlade, kako naj bi se rešile zadeve med Avstrijo in Črno goro. Na to je črnogorska vlada odgovorila tako, da se tudi črnogorsko vprašanje lahko smatra za rešeno. Črnogorska vlada izjavlja, da ohrani Bar značaj trgovske luke; cetinjska vlada ima najboljši namen, imeti z Avstro-Ogrsko prijateljske razmere in ima popolno zaupanje vanje; kar se tiče članka 25 berlinske pogodbe (o okupaciji Bosne in Heregovine), bo črnogorska vlada sprejela odločbo velesil.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Narodna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglaš po dogovoru. Pri spremembi besedila je poleg novega naznanila tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Joe Jesih, President; John Petrich, Secretary; Frank Mladič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year. ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

537 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

SLAVNOSTEN BANKET V PROSLAVO PETLETNICE S. N. P. J.

Ki se je vršil dne 24. aprila v prostorih Narod. dvorane, 537 So. Center ave., se je završil v splošno zadovoljnost prireditelj in občinstvo. Kmalu po 8. uri zvečer je začelo prihajati občinstvo in zasedati pripravljene prostore okrog pogrnjenih miz, ki so bile okinčane z raznimi sočnatimi jedili, rmenim ječmenovcem ter ohisko zlahkno kapljico.

Po deveti uri so bili malone že zasedeni vsi prostori zanimajočih se proslavlencev in začelo se je živahno družinsko kramljanje, ktereja je spremljevala dobra okrekster godba. Kakor kako veliko gradsko družino, ki praznuje svoj godovnik, je bilo videti to kramlajočo avdijenco, ki se je zavedno kretala sempatja, iščoč si zabave in razvedrila med znanci, brati in prijatelji. To, skoraj pol drugo uro trajajoče kramljanje, je konečno pretrgal br. Frank Mladič — ki je v odsotnosti gl. predsednika imel voditi banket — ko je naznamil, da se prične oficijelna stran banketa z govori in napitnicami. Mimo tega je v daljšem nagovoru pojasnil namen priredbe banketa, sklicujoč se na razvoj S. N. P. J. v čiji namen se banket vrši — in konečno je pozdravil s primirnimi besedami udeležence na to pa dal besedo gl. tajniku Fr. Kržetu. Gl. tajnik Fr. Krže je v daljšem govoru povedal namen prireditve banketa, sklicujoč se istotako na S. N. P. J., kako da jo je rodila potreba in koliko je imela organizacija prestat — in še danes trpi na tem — od vnanjih in notranjih sovražnikov, katerim pa Jednota klubuje kot trdna skala, ktere ne omajajo nobena burja niti ne izdolbejo nobeni valovi. "Pravi preporod Jednote" — pravi govornik — "je bil na 3. konvenciji v La Salle, kjer se je sčistil pogibljivi življenjski nje in kjer se je postavila Jednota na realna tla, da ni odvisna od nikogar. Najjasnejši dokaz, da Jednota napreduje, je brezdvomno dejstvo, da ima danes nad sto društev in da je čimdalje bolj opazati red in točnost."

V prilogi razvoju SNPJ. so še govorili: odposlanec dr. Triglav št. 2. v La Salle, Ill., br. Vincenc Zevnik, br. John Fabjan v imenu dr. Narod. Vitezov št. 39; br. Louis Novina v imenu dr. Slavija št. 1.

Vsem govornikom je sledilo splošno odobravanje in aplauzi. Pri napitnicah se je odprla prosta beseda. Pri tej priliki je dobil besedo br. Jože Zavertnik, ki je v kratkih besedah povedal nekaj skie iz zgodovine svobodne misli in časopisja in konečno napisal svobodomiselnosti. Br. Fr. Petrič je v kratkih besedah očrtal potrebo dobrega lista, ki ima nalogo čuvati interese Jednote in v katerem vidi od prvih katastrof v Jednoti "Proletarca", okoli ktereja je zbran krožek požrtvovalnih rojakov, ki zagotavljajo v bodoče zavzemati se za dobre stvari v narodu in njega organizacije. Prosi navzoče naj ne jemljejo v zlo, ko pride eden naših kolektati za list, ker vsak ve, da je boj težak in zahteva finančne pomoči. Predsednik br. Fr. Mladič se spominja navzočih bratov Čehov, g. J. E. Zarobsky-a oskrbnika češ. nar. tiskarne in V. Cipre, vposlena v tej tiskarni. Zahvali se na spominu sodr. Vác. Cipra s primirnimi besedami v češkem jeziku. Istotako se zahva-

li na spominu sobr. Jurij Mamek, ki v krepkih besedah doprinese motive, ki ga vodijo v sredo naprednih stvari in naprednih ljudi. Napije v namen napredka in bratstva. Obema se odzove cela dvorana z živeli kliči. Med tem časom je bila kolekta za Proletarca gotova. Preštevi novce se je izkazalo, da so darovali posamniki \$12.39. Stem je bil končan oficijelen del banketa in kramljanje se je zopet pričelo. Godbo so preselili v drugo dvorano, kjer je potem sledil ples do ranega jutra. Vse se je izteklo v najlepšem redu in splošno zadovoljnost. Konečno naj še omenim, da smo čuli dober kvartet, ki nam je parkrat zapel "Pogled v nedolžno oko." Če prav se kvartet ni večal za ta večer in je bil le slučajen, je provzročil precej animiranja in posladkosti med ljudstvom. Želeti bi bilo prav od srea, da se ta kvartet formira v stalnost. Zjutraj na vsegodaj smo imeli "ta zadni" še en "chance". Ta je bila licitacija "šunke", ki je preostala. Licitacijo je vodil br. Fr. Stonič; in reči, se mora: zelo skopo.

Z licitirana je bila za \$3.90, dasi ni bila od srebrnega peršutovca. Tako se je razšel ta "šunkenfolk" z zadnjimi rdečimi, ki so nabrali še za naše orožje Proletarca \$3.11. Nekdo na pragu je šepnil: minil je banket 5 letnice, upajmo, da bomo tudi na banketu 10 letnice obstanka SNPJ!

Jaz pa sem dostavil — upajmo! Udeležnik.

DOPISI.

POMOTA ALI KORUPCIJA?

Goriška "Soča" je priobčila, kakor se mi je povedalo (sam nisem čital), v zadevi Gregoričevega spomenika neko, bajé sicer nekamo zavito in nejasno notico, češ da g. Gabersček denarja ni prejel in da je ono od mene v "Proletarcu" objavljeno Gabersčekovo pismo ponarejeno. Sedaj tudi jaz o tem ne dvomim; uprašanje je le, kje se je pismo ponaredilo: ali v Chicagi, ali pa v Gorici? Denarja potemtakem morda res ni prejel g. Gabersček, a prejeti ga je moral pri "Soči" kdo drugi! No, pride čas, ko se bo izkazalo, kdo ga je prejel.

Ko me je začel Konda, t. j. oni isti Konda, ki me je pod lažnjivimi obljubami zvalil semkaj v Ameriko, ter mi potem radi svojega "treubla", v katerega je prišel radi kršitve tukajšnjih poštnih zakonov, usilil svoj list meni, greenhornu in nepoznavajočemu razmer, in sicer pod takimi pogoji in s tem namenom, da ga vzame nazaj, kakor hitro se iz škrivcev izvije, — in nadalje oni Konda, ki mi je potem, ko je svoj sebični namen dosegel, odzvel z zvijačami in sodnijo obljubljeni kruh, ter me brezobzirno pahnil z družino vred v siromaštvo, — ko me je torej ta Konda začel na podlagi nekega pisma, ki ga je dobil sodrug Molek iz Gorice, kamor se je bil ta moj takratni partner pri listu "Glas Svobode" (menda po Kondatovih navodilih) obrnil, ne da bi poprtj mene uprašal za pojasnilo: — pisal sem tudi jaz g. Gabersčku in zahteval točnega pojasnila. Kajti stvar se mi je začela dozdevati sumljiva. A odgovora še nisem dobil, in tudi dvomim, da bi ga. Vkljub temu pa se bo ta uganka že pojasnila tako ali tako.

Zagonetna notica v "Soči", — to bo spet nekaj za g. Kondata! Z občudovanja vredno vnetostjo bo ta nekdanji upravitelj in kolektor pokojnega lista "Mir" v Puebli, Colo., in ta bivši mežnar oziroma agent zloglasnega slovenskega dušnega pastirja v kalifornijski "Rajski dolini", Rev. Jeroma, ki je Slovence osleparil za približno \$70.000, — z ganljivo ljubeznijo in nenavadno dobrohotnostjo bó ta politični kameleon iskal spet sleparjev tam, kjer jih ni, — pravih zločincev pa ne vidi, dasiravno so mu dobro znani! Veliko bo veselje in vsem Izraelu, — a veselje bo kratko, — razočaranje pa bo veliko!

Jaz bi bil g. Kondatu prav hvaležen, da bi pričel s tožbo, (— enkrat sem mu že dal priliko, pa ni hotel ugrizniti v kisló jabelko —); stem mi delo jako olajša. Za mene je stvar bolj težavna, ker za tožbo je treba denarja. Braniti se je lažje in enostavnejše. Zda bo morda tožil, ko mu bo menda g. Gabersček dal pooblastilo. Torej, g. Konda, le po meni! Bom imel vsaj priliko, da se bo razpravljalo pred sodnijo še marsi-

kaj drugega, kar se sedaj sveti, a je v resnici gnjilo in smrdljivo!

Ivan Kaker. Opomba uredništva: Sodimo da g. Kaker ne misli ustvarjati misterioznih ugank in da nam bo v bližnji bodočnosti razkril kako in kje je nastala pomota ali korupcija.

Joliet, Illinois.

Dragi mi Proletarec: — Prosim, vzemi mojih par vrstic v svoje predale. Ni sicer posebnih novic, ali vendar mislim, da bodo tudi to zanimalo čitatelje. Najprej povem, da smo imeli 20. pretečnega meseca volitve v mestni zastop. Bile so precej viharne. Socialisti smo imeli kandidate na celi listi. Napredovali smo od zadnjic za kakih 85 glasov. Ni veliko sicer, a napredek je pa vendar le. In dokler bomo napredovali, bodo vedno dobro znamenje za stranko.

Posebno hud je bil boj med republikanci in demokrati. Ponujali so cigare in pijačo kar na debelo. Vsak delavec jim je bil prijatelj, če prav ni imel vililne pravice. Vsaka stranka je hvallala sebe kot eigan svojega konja. Obljubovali so vse na svetu, kar je mogoče in ni. Tako delajo med seboj tiste stranke, ktere so brez programa — program imajo, a le za bogatine. Demokratična stranka je zmagala na celi črti. Republikanci so zgrubili vse razven par aldermanov.

In nadalje, dragi urednik, kakšna novica. Njegovo veličanstvo, naš kralj, konjar, pogrebnik, salunkiper, štorman, dvakratni predsednik, vodja vseh Slovencev v Jolietu je bil tudi poražen. To na veliko žalost še tistih prijateljev, kterih šteje zadnje čase dovolj piščo številu.

V počast sijajnega poraza so mu priredili potem častni pozdrav, v podobi slamnatega moža, ktereja so postavili v kablo od masti ravno nasproti njegovega okna. Tako je minila slava moža, ktereja beseda je bila dolgo zapoved, bivšega kralja-Nemaniča. Slava porazu.

Z delom gre tudi tukaj bolj slaba. Nad 3000 delaveev počiva. H sklgpu pozdravljam vse čitatelje Proletarca in mu želim kot edim delavskemu listu veliko naročnikov.

Volilice.

Neff, O.

Centeni mi Proletarec: —

Iz naše naselbine se malokdaj kaj sliši, to pa zatoker nas tukaj živi le malo Slovencev. Naznamjam Vam, da smo se s Poljskimi in Češkimi socialisti dobro pripravljali na prvi maj, kteri je edini delavski praznik v celem letu. Tukaj obstoji namreč močna socialistična stranka, za ktero so se borili najprej Čehi. Naravno, da se je njim, kakor tudi nam stalo veliko zaprek. Teh imamo še danes dovolj. Imamo namreč tukaj nekega rusko poljskega dušnega pastirja, kteri deluje proti vsemu, celo proti SNPJ, rekoč, da so tam vse drugo samo dobri ljudje ne. Zlasti Poljake ima na svoji vrvi. Ti reveži si ne privoščejo, ampak vse sproti znesejo svojemu pastirju.

Delavci, ki si v potu svojega obraza služite svoj kruh, kdaj bode spregledali? kdaj bode zavas dan justajenja? Žal, da vlada tudi med našimi ljudmi še velika tema. List Proletarec jih budi in drami, toda žarki delavske svobode kaj počasi prodirajo meglene stene. Zdramate se vendar in okleinite se edinega Slovenskega delavskega lista Proletarca. Podpirajte ga in širite, pridobivajte mu novih naročnikov, kajti čim večji bode list, toliko bolj uspešno bode lahko deloval za nas. Težavno je sicer to delo in ne hvaležno. Človek bi mislil, da bode vsaki spregledal, a to ne gre tako lahko. Velika misel potrebuje vedno velikega dela.

Sporočam tudi, da nas v tem kraju tepe kriza kot v drugih. Malo se dela, a kjer se dela, so znižali plače. To se bode vedno ponavljalo, dokler bo kapitalizem na krmilu. Ta si nabere denarja iz delavskih žuljev, potem pa pusti tistega, kteri je delal zanj-delavca.

Letos smo mislili praznovati petletnice našega društva. Ker pa so časi tako slabi, smo morali odložiti vsako slavlje.

Pozdravljam sodruga po celi Ameriki in želim, da bi kmalu spregledali, kje je njih korist. Josip Dernač.

OGROMNI IZDATKI ZA OBOROŽEVANJE.

Ta teden se vrši v Chicagu mirovni kongres, in pri tej priliki bo dobro izvedeti, koliko stane narode oboroževanje, ali koliko stane ljudstvo šiba, ktera jih tepe. Sledéca tabela kaže, koliko so stala oboroževanja razno narode v letu 1906. Izvzete so iz tega leta le Zed. države, ki pridejo zato vsitete v letu 1906:

Država	Vojaštva	Brodovje	Skupaj
Avstro-Ogrska	\$ 66,805,617	\$ 10,375,433	\$ 77,181,050
Belgija	11,061,742	11,061,742
Bulgarija	4,662,072	4,662,072
Danska	3,144,970	2,050,905	5,195,875
Francija	137,560,648	62,694,904	200,255,552
Nemčija	159,483,703	58,711,515	218,195,218
Anglija	178,709,355	172,287,500	350,996,855
Grška	3,679,404	3,679,404
Italija	47,986,200	21,866,535	69,851,735
Japonska	21,000,000	16,413,063	37,413,063
Nizozemska	10,608,249	6,603,510	17,211,759
Norveška	4,772,418	1,236,200	6,008,618
Portugalska	27,847,745	4,187,859	32,035,604
Rumunska	7,509,689	254,310	7,763,999
Rusija	263,939,044	92,504,992	356,444,036
Serbijska	3,694,868	3,694,868
Spanija	35,233,940	7,188,340	42,422,280
Švedska	14,398,860	5,511,800	19,910,660
Švica	5,710,451	5,710,451
Zed. države (1906)	83,663,276	116,038,805	199,702,081

Književnost.

"Naši Zapiski", dvojna številka (3. in 4.) izidejo jutri. Prinašajo sledečo vsebino: Junij: Poraz? — Etbin Kristan; Herzeg-Bosna. — R. L.: Anarhizem. (Dolge.) — Dr. H. Tuma: Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega. (Konec.) — Dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiweisa. (Dolge.) — Dr. Boris Zarnik: In memoriam Charles Darwin. (Konec.) — Dr. Ivan Prijatelj: Donesek k jezikovni in socialni zgodovini slovenski. — Dr. Edvard Šerko: Duhovnost in klerikalizem. — Pregled: Narodno gospodarstvo. — Biologija. — Strokovni pregled. — Zadrúžništvo. — Literatura. — Šolstvo. — Politika. — Oton Zupančič: Epigrami.

Viktor J. Kubelka, Slovensko Angleška slovnica in tolmač, Angleško Slovenski slovar, 1909. Tako je naslov knjigi, ktero smo prejeli na ogled. Kot pove naslov sam, je knjiga razdeljena na tri dele. Prvi del obsega slovnico na 64 straneh. Razdelba se vrši pravilno. Povedano je vse in tudi več, kot je potreba za knjigo, ktera ni namenjena šolam, ampak prirostopnem delavcu.

Drugi del obsega vsakdanje razgovore. Tretji del obsega slovar in sicer Angleško Slovenski.

Ne mislimo se spuščati v podobno kritiko, pač pa hočemo povedati le nekaj misli. Kot smo že rekli, obsega slovnici del celih 64 stranih. To se nam zdi popolnoma odveč ali vsaj štiri petine preveč. Slovnica Angleškega jezika je tako malenkostna, da bi se jo dalo spraviti na petino imenovanega prostora. Pomisliti je treba namreč, da je knjiga namenjena delavcu in ne šolam. Vrh tega bi bilo tudi dobro, če bi se bil pisatelj držal Slovenske slovnice; kar je namreč popolnoma dobro za nemški jezik, ni še za slovenskega. Besede se dajo predstaviti lahko dobesedno, ne pa slovnica. Tudi jezik ni najboljši; za angleške čase se rabi dobesedna prestava in tako imamo oblike, kterih sploh ni v slovensčini, kot: jaz sem bil bil. Opombe pod črto še ne opravičujejo nikogar, da prestavlja kot bi ne smel.

Drugi del je najboljši. Tam najdemo domfče razgovore. Podobno ali jednako razpredelje je skoro v vseh slovniceh drugih jezikov.

Tretji del je slovar. Ima prilično lepo število besedij, le škoda.

da bodo tako malo koristile. Če je pisatelj hotel na vsak način spraviti slovar v knjigo, potem bi bil moral napraviti Slovensko-Angleškega. Slovnici del pripravila Slovenca na Angleški jezik, prav tako so razgovori Slovensko-Angleški. Če vzamemo človeka, kteri ne razume Angleškega jezika, bode vselej vedel, kako se imenuje kaka stvar v Slovenskem jeziku; šele potem jo pojde iskati, kako se pravi po Angleško. Zato je pa tak slovar popolnoma odveč, če ni še slovensko Angleškega poleg. Naseljenci potrebujejo besedij, kako je ta ali oni izraz po Angleško, ne pa, kako se ta ali ona stvar pravi po Slovensko. Ne rečemo, da tudi to ni potrebno. Toda kadar bode kdo potreboval že Angleško Slovenskega slovarja, bode že toliko zmožen jezika, da bode moral poseči po popolnejšem slovarju.

Tudi izgovarjanje je naravnost slabo. Tako izgovarjanje smo imeli v kvoderskih slovniceh. Če pa kdo izda nekaj večjega, boljše in dražjega, mora pa že paziti, da napiše malo boljše izgovor. Dobra polovica besedij je, ktere se sploh tako ne izgovarjajo, kot je pisano v tej slovnici.

To so naše pripombe. Treba je namreč tudi v Ameriki priti malo nad nivo, da je za Slovence v Ameriki vse dobro. In s tega stališča bomo v bodoče obdelali vse, kar se bode ponujalo našemu narodu.

To je tudi uzrok, da smo napisali precej strogo sodbo. V splošnem pa moramo reči, da pomenja pravkar izšla slovnica napredek, kajti boljše, večje in popolnejše slovnice nimamo še do danes. Priporočamo je rojakom, kteri žele pridobiti osnovnih pojmov iz Angleščine. Slovnica velja sicer jeden dolar, a bode te veliko na boljšem, če kupite to, kakor pa kako cenemo-kakoršne mudijo drugod.

Oblika je priročna, vezava lepa, ima zelo dober papir in prijeten čist tisk. Pomenja pa kljub vsem hibam-kot smo rekli-nepredek.

OGLAS.

Nova knjižica "POSTAVA O NATURALIZACIJI IN LAHKO UMLJIVO RAZKLANJANJE, KAKO POSTATI DRŽAVLANJAN" je pravkar izšla v slovenskem jeziku. Stane samo 10c in se jo naroči na National Office of Socialist Party, 180 Washington St., Chicago, Ill.

Rabite premog?

Rabite drva?

Ali se selite?

To vam najboljšje in najhitrejšje preskrbi

Frank Udovič, EKSPRESMAN

539 W. 18th street CHICAGO, ILL.

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnice.

Modno obučo

za moške, ženske in otroke dobis vedno po najnižjih cenah pri

KAPPER'S

Največja trgovina z obučo na zapadni strani, cor. West 18th & Wood Sts. CHICAGO, ILL.

Dr. W. C. Ohlendorf, M.D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik. Izdravnika preiskava brezplačno štati je le zdavila, 647 in 649 Blue Ave., Chicago. Za dne ure: Od 10 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven O. živeli bolniki naj pišejo slovenski.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na pri H. SCHWARTZ,

16-18 N. Halsted St., Chi. Velika zaloga klobukov, čepi, vlvjev, perila in kovčkov. Kdor kupi za pet dolarjev, darilo.

JOS. BERNARDI

620 Blue Island Avenue Telefon Canal 842

I. STRAUER

336 W. 18th St., Chicago. Ima večjo zalogo ur, veriže, nov in drugih dragotin. Izvršaj vsakovrstna popravila v tej stro zelo nizki ceni. Obiščite ga!

Emil Bachm

580 So. Centre Ave., Chicago. Najbolje in a neje obuvale pri John Klo 631 Blue Island CHICAGO. Sprejema tu pravila.

Domača oštarija

Podpisani naznamjam, da toliko turno domače vino in dobro piv. Na razpolgo imam tudi prost

DVORANO

za veselice, za svatbe in seje. Za obilen obisk se priporoča FRANC ČEH, 568 So. Centre Ave.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj več kje kjer je največ zabave. Ali še m da je največ zabave v GOSTILN

John Košiček

590 So. Centre Ave., Chicago

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v k skih in civilnih zadevah. Pišite slovenski! 1623-1638 Unity Building 79 Dearborn St., Chicago. Res. 5155 Prairie Ave. Phone Drexel 737L.

Leopold Salt

ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065. Office Phone Main 3065 Residence Phone Irving URAD: 27 METROPOLITAN Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice Stanovanje: 1217 Sheridan Bldg.

Pristno domače

GATAWBA 70-75c BELO VINO 60c RDEČE VINO 50c RDEČE STARO VINO 40c RMEÑO VINO 50c Posoda prosta. Te cene veljajo jemalcem od 50 galonov naprej, kot 50 galonov se ne polija. V šiljam proti predplačilu ali po vsi Ameriki. Priporočam se rojakom tudi moje lepo urejene gostilne s prijatelji in z vedno pripravljeno stim prigrizkom. Za dobro in točno postrežbo, tudi za pristnost vina jamkam. JOSIP ZALOKAR 899 Edison Road N. E., Cleveland

VII. zbornica Jugoslovanske Soc. Dem. Stranke na kranjskem.

(Dalje.)

Po vsem tem je dana naši jugoslovanski socialno-demokratski taktiki za bližnje bodoče. V prvi vrsti mora prestopiti ta stranka iz dosedanje defenzivne, iz taktičnega boja za obstoj, v ofenzivo. No, tudi tukaj se naminja reka sodruga dr. Adlerja na strankinem zboru na dan 18. septembra 1894: "Najvišje pravice vsake revolucionarne taktike je to, da si ogleda predvsem dejanski položaj," in reka sodruga Adler na istem shodu: "Trenotki, ko je revolucionarni naval pravi, so pa tudi trenutki, ko je tak naval vse ugonobi." Danes, naša stranka narašča, in danes, naša stranka v svojem zavedanju najmočnejšo stranko v državi s svojimi 89 poslanci, danes, ko socialno-demokratska stranka proučuje splošno volilno pravico državnih zborov, nam ni več potrebna revolucionarna navala, naša nam je, da po svoji smotri organizaciji izvajamo odločno splošnega socialno-demokratskega programa one točke, ki so nas stopile v ospredje za vse strijake narode in posebej še za naš mali slovenski narod. Ne mišljimo tukaj z besedo narod na vsakodnevno frazo liberalnih in narodnih naših nasprotnikov. Narod mi je zavedna ljudska masa, ki stremi po enem in gotovem političnem cilju in ki se zaveda, da se stali sloji poleg delajoče ljudske mase poklicani sodelovati z njo in ne stati nad njo, tako da se ne izraz narod istoveten z ljudsko maso z zavestjo celote, in to je bližnjim političnim ciljem: lošeno in narodno avtonomijo. Proletarsko ljudstvo se naša stranka zaveda, da je zastopnica najmočnejših razredov, obenem se pa zaveda, da je tudi edina zastopnica politične enote. Jasno nam biti pred nami vprašanje: kakšno in narodo. Jugoslovanska socialna demokracija mora predvsem poudarjati, da je narodnostni element, tvoreči element vsake kulture. Narodnostno vprašanje je torej za nas kulturno vprašanje, naša stranka ne sme več prenehati boja za rešitev eminentnega kulturnega vprašanja srednjih in vseh slovenskih klerikalnim liberalnim strankam, marveč mora vzeti inicijativo v svoje roke. Naša stranka se mora zavedati tega, kar je sodrug Adler konstatiral že na dunajskem zboru leta 1898 da je internacionalizem pomenil pred 50 leti Francoski, Nemški in Angleški, in kako breznarodnost in da se šele avstrijska socialno-demokratska stranka ločila in določila svojo internacionalnost tako, da zahteva za vsako narodnostno skupino, t. j. za vsako skupino, ki se zaveda skupne kulture, tudi enotno politično moč, torej zahteva enotno enakopravnost zavedne ljudske mase enega jezika kot naša. Zahtevali moramo torej in vzeti inicijativo, kakor je poudarjal sodrug Kristan že na istem zboru: "Mi zahtevamo kulturno enoto vseh južnih Slovanov." "Proč iz naših vrst z brezposelnimi in brezmesnimi internacionalizmom," kakor je vskliknil sodrug Pernersdorfer. Mi smo danes realna stranka in kot taka zahtevamo svobodno kulturno in politično življenje za slovensko ljudstvo, oprto na sosedno skupino hrvaško in jugoslovansko. S tem nam moramo poudarjati, kakor sodrug Daszinsky na istem shodu: "Jaz sem Poljak, in internacionalen socialni demokrat," t. j. zahtevam zase priznanje lastne narodnosti, tako moram priznati poln razvoj narodnosti vsamemu drugemu. Pri tem svojem nastopu kot realna stranka moramo zahtevati teritorialno opredelitev slovenskega naroda, v svetlobi, da je praktična ekonomska in politična organizacija mogoča in v doglednem času le na nacionalnem teritoriju, kakor sta to poudarjala na brnskem shodu sodrug Adler in Pernersdorfer.

resu cerkve same, da se religije ne poslužuje kot dekle politike. V boju, da se mi dovoli izraz, kakor ga rabi često nizka polemika, s "farji" moramo vedeti, da nimamo proti sebi le klerikalnih farjev, ampak da imamo mnogo hujše "liberalne farje", ki so še bolj ortodoksni, bornirani in izdajski nego črni farji. Moramo vedeti, da so duhovniki po krivdi liberalnih farjev prišli do te moči, kakor jo imajo danes. Liberalni farji so bili nesposobni izvojevati boj proti nazadnjaštvu, oni so je povzročili in vzgajali med seboj. Zatorej se bojujmo proti klerikalizmu le tam in le toliko, in to z vsemi dopustnimi sredstvi, koder in kjer naše pripadnike obrekujejo, kjer se zoperstavljajo proletarskemu boju za svobodno duha. Opustiti pa moramo frazasti boj proti duhovstvu kot takemu, naš boj bodi le krepak odboj in pri tem bodi obenem boj za svobodo vsakega prepričanja, torej tudi priznavanje vsakega verskega prepričanja.

Eminentno aktualno vprašanje pred nami je agrarno vprašanje. Naš kmet je mali kmet. Razumemo pod tem kmečkoga posestnika, ki s svojim delom in delom svoje družine pridobiva toliko, da si vzdržuje življenje in ni vstanu nabirati kapitala. In pridemo do zaključka, da je naš nasprotnik in istočasno nasprotnik malega posestnika le veleposestnik, da je le ta agrarec, da nam pa mora biti mali posestnik kmečki demokrat proletarec. Ozreti moramo svoj pogled na oni stan, ki poleg duhovstva deluje med kmetom, t. j. na učiteljstvo. V svoji brezdelnosti, brezcilnosti in samopasnosti je liberalna stranka odbila, potem ko ga je desetletja rajala kot neplačanega agitatorja, učiteljstvo od sebe. Bodi nam aksiom, da le kmet premore kmeta, da naj se agitatorni boj za kmeta deli med duhovstvom in učiteljstvom. Lotimo se inicijative, da se učiteljstvo socialno izobrazi in da postane naš zaveznik v boju za kmetodemokrata, imajoč pred očmi principijelno točko, ki kmeta deli od delavca. Ako je delavec brez produktivnih sredstev in je glavna organizacija in taktika njegova, družiti se v strokovnih in političnih (Dalje na 4. str.)

Konec dober, vse dobro.

Če je trpljenje še tako hudo, pozabljeno je kmalu, kadar se srečno konča. Vse bolečine in neprijetnosti resnega obolenja pozabljamo bržko smo spet zdravi, ampak naša namera je vedno, doseči ta srečni konec čim hitreje tem bolje. Ker se boleznijo o gromni večini začenjajo z izgubo teka in moči; je modro, če se takoj začne uživati prav dobro toniko, kakor je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To zdravilo dovede prebavila k njihovi pravni delavnosti. Bržko zaeno ti organi spet delati, izgine bolezen in moč se povrne. Uživate to zdravilo, kadar vam bo prebava v neredu, obliže bledo ali rmenkasto, jezik nečist, kadar se počutite utrujene. V lekarnah. Josef Triner, 616—622 S. Ashland ave., Chicago, Ill.

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite 'Proletarca'! Priporočajte hrvatskim delavcem 'Radničko Stražo'.

Slovensko-angleška slovnica, slov. ang. tolmač in angl. slovar za samo \$1. — pri V. J. Kubelka, 9 Albany St., New York, N. Y.

Sodrugi, kupujte pri tvrdkah, ki oglašujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite 'Proletarca'.

V slučajih nesreče

izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišča itd. rabite tako

Dr. RICHTERJEV Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udohnost. Imajte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega z našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

Učite se angleško!

Brez znanja angleškega jezika ni napredka v Ameriki; to zna vsako Zlati je neprecenljive koristi za delavca, ki se mora pri angleških podjetjih boriti za svoj kruh.

V Chicago smo pred kratkim odprli slovensko-angleško šolo, kjer učimo na podlagi slovenske pisane, čitane in govornice angleški jezik. Šola traja vsak ponedeljek, sredo in petek od 7 do 9 1/2 zvečer na 587 So. Centre Ave. v nekdanjih prostorih slovenske čitalnice.

Solnina stane \$3 na mesec. Rojaki v Chicago, katerim manjka znanja angleščine, pridite in se vpisite. Učimo tudi ženske.

Za rojake izven Chicago imamo posebni tečaj; učimo jih pismenim potim in to po najnovejši in jako praktični metodi učenja. Natančneje pojasnila pošlemu vsakemu na zahtevo.

Rojaki, učite se angleško!

Slovensko-angleška-korešpondenčna šola, 585-587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Kako so nastale vere in bogovi?

Po Ingersollvih spisih za Slovence prirečil Ivan Kaker.

CENA KNJIŽICI 30c.

Dobi se pri izdajatelju:
Ivanu Kaker, 629 Laflin St., Chicago, Ill.

Dr. Wm. A. Lurie,
IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Auda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izvemši nedelje.

Stanovanje: 1346 W. 22nd Street. Telephone, Canal 859.

Znamenita ponudba.

Izvrstne vrste otroških vozičkov po \$3.95.

Cena, ki odgovarja popolno delu te vrste. Vozički so lični, streha in oca konstrukcija se da zložiti skupaj. Streha je izdelana iz dobre kože. Barve su različne: črne, rjene ali modrikaste \$6.50 za.....\$3.95

Popravimo kolesa na vozičkih z robarjevimi natečaji.

JOS. KRAL.
417-419-421-423 W. 18th Street, CHICAGO, ILL.

Vzajne, zakaj se rabijo zunajni pripomočki. Ankor Pain Expeller je eden najboljših te vrste, je eno najbolj znanstvenih priprav za to rabo. Rabi se po celem svetu. 25c. in 50c.

Naročite se na Slovensko-angleško slovnico, Slovensko-angleški tolmač in Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stanice le \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.
9 Albany St., New York, N. Y.

Primerno delo dobiš le, ako si zmožen angleščine.

POZOR! SLOVENCII! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplotno priporoča

MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Sveži kruh in fino pečivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street CHICAGO.

Vozl tudi na dom

Valentin Potisek
GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toži vse, gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom za obilen obisk. Postrežba točna in solidna.

M. Lacković
378 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERIJAJ.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd., sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tud na dom, za kar nič ne računim.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelaovalec najfinjših cigar vsake vrste.

Na debelo in drobno.

G. Vokoun
559 W. 18 St. Chicago.

Popravlja dežnike in pipe po primernih cenah.

POZOR!

Kadar se brižete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka,
461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg. CHICAGO, ILL.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago dobro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans
587 S. Center Av Chicago, Ill.

KUPOJTE PRI Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešananim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.

Uradije od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

885 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

POZOR! Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobiti takega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmot!

Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIČ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovincem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne obleke, po najnovejšem kroju. Unijako delo; trpečno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS-TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

Dobro je vedeti kje se izdelujejo najboljše slike.

Posebno važno je to za bodoče neveste in žene in za ženitovanjske slike

Wilke

Izkušeni fotografist je najbolje poznat.

Za primerne cene dobite krasno izdelane slike. Fotografira tudi ob večerih pri posebni luči.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavniki in praznik, tedaj se oglašite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK, 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

ZEMANOVO "GRENKO VINO", je najboljšje zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodeca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE. Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA", želodečni grenček. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodčev in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma. Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil. Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicoceci, Stricturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznijo tičočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno. Ozdravim pozitivno želodečne bolezni, pljučna, va jetnih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zgruba kreposti, napor, zastrupenje in zgruba voda. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo. ... Znanke bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Uradije: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

DR. F. J. PATERA
Ordinuje: na severozap. voglu Ashland in Milwaukee Ave. od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8. ure zvečer pa ob torkih in petkih. Telefon Haymarket 50.

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje)

In Jurgis je postal rudeč vsled zadrege. Pozabil je, da ni črnega imenika! "Jaz — to se pravi — dela nisem mogel dobiti," je jeljal.

"Zakaj ne?"
"Zapletel sem se v preprij z višjim delavcem, — bil je moj boss, gospod, — in nabil sem ga."

"Razumem," je odvrnil onim nekoliko pomislil: "Kako delo bi radi?" je uprašal.

"Naj že bo to ali ono, gospod," odgovori Jurgis. "Zlomil pa sem si to zimo roko, in raditega moram biti previden."

"Bi-li Vam ugajala služba nočnega čuvaja?"

"Ni mogoče, gospod. Zvečer se moram shajati z ljudmi."

"A tako — politika. Kaj pa preišče razsekavati?"

"Da, gospod," reče Jurgis.

In Mr. Harmon je poklical paznika in mu rekel: "Peljite tega moža k Pat Murphy-ju in povejte mu, naj mu da kako delo."

In tako je Jurgis prišel v oddelek za preišče, kjer je prejšnje dni zaman prosjačil za delo. Sedaj je vstopil predzno in se smehljaj, ko je videl, da je boss jezno nagrbančil čelo, ko mu je paznik rekel: "Mr. Harmon želi, da tega moža nastavite." Dvorana je bila že tako ali tako polna, in ta nepotrebni delavec mu bo pokvaril rekord, katerega je hotel doseči, a rekel ni drugega nego "All right!"

Tako je torej postal Jurgis spet delavec; poiskal je nevtegnega svoje stare prijatelje, vstopil v delavsko zvezo in začel za "Scotty" Doyle-ta "orati". Doyle mu je nekoč pomagal iz stiske, je pripovedoval, in je v resnici "fant od fare"; Doyle je sam delavec in zastopal bo delavske koristi, — čemu bi naj torej glasovali za judovskega milijonarja?! in kaj vraga je Mike Scully za nje še storil, da oddajajo leto za letom svoj glas njegovim kandidatom? — In med tem mu je izročil Scully pismo na republikanskega okrožnega voditelja; šel je do njega in spoznal je ljudi, s katerimi bo sodeloval. Vzeli so že bili v najem dvorano s pivovarnarjevim denarjem, in vsak večer je privlekel Jurgis trumo novih članov "Republikanske Doyleve zveze." Kmalu potem se je slovesno proslavljala otvoritveni večer, igrala je godba, korakali so z njo na čelu po mestnih ulicah, pred dvorano se je užigal umetalen ogenj in svetle električne obličnice in rudeče luči so gorelo pred vhodom: ljudstva je privlelo ko lista in trave, in morali so se obdržati zaporedoma trije shodi, da so mogli vsi prisostvovati, — tako da je moral blede in ves tresoč kandidati svoj kratki govorček, ki ga je sestavil eden izmed Scullyjevih ljudi in katerega se je le s težavo naučil na pamet, trikrat ponoviti. Slovesnost pa je dosegla svoj višek, ko se je pripeljal z avtomobilom glasoviti govornik senator Spareshanks, — kandidat za predsednika! — in govoril o svetih pravicah svobodnega ameriškega ljudstva ter o varstvu in blagostanju ameriškega delavstva. Njegov ognjevit nagovor je bil objavljen v vseh časopisih in zavzemal nad polovico strani, in sčasoma se je v isti jutranji izdaji tudi poročalo, da pripravlja nepričakovano popularnost Mr. Doyle-ta, republikanskega aldermanskega kandidata, načelniku demokratskega odbora za mesto, kakor se čuje, prav resne skrbi.

Ta načelnik — Mike Scully sam! — je bil še v večjih "skrbih", ko se je priredil velikanski obhod z bakljami, s člani "Republikanske Doyleve zveze" z rudečimi ogrinjali in klobuki, s prostim pivom za vsakega volivca v okraju, — najboljšim pivom, ki se je kedaj točilo ob priliki volivne borbe, kakor je pričeval ves okraj. Pri tej paradu in pri neštevilnih manjših shodih je deloval Jurgis neutrudljivo. Ni sicer imel govorov, — za to so bili na razpolago advokati in drugi strokovnjaki, — a koristil je mnogo drugače: razdeljeval je naznanila in skrbel, da so se pripelpli plakati, ter dovažal ljudi, in ko je bila stvar v tiru, je skrbel za umetelni ogenj in pivo. Tako je šlo v teku volilne kampanje na stotine dolarjev judovskega pivovarnarja skoz njegove roke, in on je upravljal ta denar z navno in občudovanja vredno vestnostjo. Proti koncu pa je moral občutiti vso jezo svojih "stanovskih tovarišev", ki so ga srdito preganjali, ker so morali za njim zaostajati ali pa zgubiti svoj delež pri mastni pečenki. Odslej si je Jurgis počeno prizadeval, da jih je zadovoljil in popravil vse to, kar je bil zamudil, ko še ni poznal postranskih zlatih studenčkov.

Pridobil si je tudi zadovoljstvo Mike Scullyjevo. Na volilni dan bil je že ob štirih zjutraj na nogah, da "spravi skupaj glasove"; imel je na razpolago dvouprežno kočijo in se vozil od hiše do hiše in zmagovalno odvažal svoje prijatelje na volišče. On sam je oddal svoj glas najmanj šestkrat, in nekateri izmed njegovih prijateljev še po večkrat. Cele trume ravnokar priseljenih inozemcev je vlačil na volišče: Litvince, Poljake, Čeha in Slovake, in ko je bil z njimi gotov, oddal jih je drugemu, ki jih je spet odvedel na bližnje volišče. Ko se je Jurgis odpravil zjutraj na posel, izročil mu je voditelj njegovega okraja sto dolarjev, in še trikrat v teku dneva je prišel nazaj in vedno prejel spet sto dolarjev, in ne več kakor petindvajset je ostalo od vsakega stotaka v njegovem žepu. Ostalo je šlo vse za prave volilce, in na dan demokratičnega plazju je bil "Scotty" Doyle, dosedajni postavljavec kegljev, izvoljen za večino več nego tisoč glasov, — in od pete ure popoldne do treh zjutraj se je kopal Jurgis v morju prav nekrščanskih, najrazuzdanejših orgij. Toda tako je storil ta dan skoro vsak človek v klavniškem okraju: kajti vladalo je splošno veselje nad to slavno zmago ljudstva, nad uničujočim in sramotnim porazom, ki ga je prizadajala ljudska sila ošabnemu bogatinu!

XXVI.

Po volitvah je ostal Jurgis še v svoji službi v klavnicah. Agitacija proti policijski zaščiti zločincev se je nadaljevala; zdelo se mu je torej najboljšje, da se zadrži zadaj enkrat mirno. Imel je sedaj približno 300 dolarjev na banki in bi si brezposelnost pač lahko privoščil, toda imel je lahko delo, in navada ga je držala. Poleg tega mu je Mike Scully, ki ga je uprašal za svet, svetoval ostati, češ za kratko časa se bo nekaj pripetilo.

Jurgis si je poiskal stanovanje in stanoval je skupaj z nekaterimi enakomislečimi prijatelji. Poiščeval je bil pri Anieli in zvedel, da se je Elzbieta z družino preselila dalje v mesto, in zato se za nje ni več brigal. Obvečal je odslej z mladimi ljudmi, ki so bili udani športu. Jurgis je že davno odložil svojo oguljeno suknjo, in odkar se je ukvarjal s politikom, je nosil trd vratnik in rudečo ovratnico. Zdaj je nekoliko že lahko gledal tudi na svojo zunanjost, kajti zaslužil je okoli enajst dolarjev na teden, in od svoje plače je lahko potrošil za zabave dve tretjini, ne da bi se dotaknil prihrankov.

Včasih je šel s svojimi prijatelji v mesto, v petcentna gledališča, v glasbene dvorane in druga zabavišča, za katere so vedeli. Mnoge pivnice v klavniškem okraju so imele biljarde, nekatere tudi kegljišče, in tam je preživel Jurgis večere.

Igralo se je tudi na karte in kocke. Neke sobote večer je dobil Jurgis precej. Ker igre ni hotel pokvariti, je ostal v družbi vso noč do nedelje popoldne, in ko so odhajali domov, je bil spet na izgubi približno dvajset dolarjev. V sobote ponoči so se v klavniškem okraju prirejali nadalje številni plesi. Vsak fant je privedel s sabo svoje "dekle", plačal pol dolarja vstopnine in izdal še marsikak dolarček v teku noči za pijače.

(Dalje prih.)

IZ VII. ZBORA JUGOSLOVANSKE SOC. DEM. STRANKE NA KRANJSKEM.

(Nadaljevanje s 3. str.)

nih organizacijah, da si pribori politično moč in potom te produkcijska sredstva, tako je naravna organizacija in taktika kmečkega ljudstva v združevanju malih produkcijskih sredstev potom zadrževanja proti veleposstvu in veletrgovini. Ako smejo veliki narodi, ki imajo razvito veleindustrijo in vele trgovino, iskati vso svojo moč zgolj v organiziranem fabričnem delavstvu, ki pridobiva in mora pridobiti v doglednem času premoč nad ostalimi sloji, tako smo konstatirali, da Slovenci nimamo lastne kapitalistične moči in da do te tudi ne pridemo. Zaraditega bi se mi Jugoslovani že a priori odrekli vsaki politični moči, ako ne bi priznavali kmečkemu ljudstvu njegove posebne ekonomske organizacije v zadrugištvu. Saj nas vedno isti cilji in to je boj proti izkoriščanju hierarhije in birokratstva. Po danih dejanskih razmerah je naše kmečko ljudstvo mogoče organizirati predvsem ekonomsko potom zadrugištvu tako, da dobimo s kmečkimi producenti naraven stik v svojih konsumnih družinah. Politična organizacija, — in to je glavno, tu se dobimo na skupnem splošnem programu socialno-demokratične stranke, — bodi ena in ista. Izpodbijmo kmetu predsedke, ki izvirajo iz napačnega tolmačenja vere, učimo kmečko ljudstvo ločiti klerikalizem od verstva, pa naš slovenski in havatski kmet, po krvi in mesu demokratičen, sprejme v doglednem času splošni program socialno-demokratične stranke.

In isto taktiko moramo zavzemati proti majemu našemu obrtniku in trgovcu. Ako tvori to drugod v Avstriji in posebno med Nemei jedno krščansko-socialne stranke pod vodstvom dr. Luegerja, tvori to v naravni reakciji proti izkoriščanju veleindustrije. Pri nas te nimamo, zato je edina organizacija malega poselnika in trgoveca v zadrugištvu in v zavesti, da le ob strani internacionalnega socializma izboljša svoj svoj ekonomski položaj. Ne izgubimo, in morda je za slovensko socialno demokracijo to eden največjih aktualnih momentov, izpred oči naše akademične mladine. Pridobimo jo, ako svojega taktičnega nastopa ne omejujemo le na izvrševanje podrobnega delavskega programa, marveč če se zavedamo jasno in povsodi zdravega teoretičnega jedra našega programa. Recimo s soderugom djem. Adlerjem na shodu 1901: "Res je, da delavsko gibanje samo zase ne more roditi socialno-demokratične misli, delavsko gibanje rodi socialistični instinkt, rodi potrebo po socializmu v proletarijatu, ker ta bolj in bolj čuti, da sam kot podčlovek ne more nikdar priti do lastnih produkcijskih sredstev. No, teoretično spoznanje, ki je potrebno, da se pojasi ta instinkt, to spoznanje se ni rodilo iz proletarijata, ker mu manka predpogoj znanstvenega dela. To prepričanje se je vzrodilo v glavah učenjakov, ki so bili nepristranski in pošteni dovolj, da se niso dali zavesti po potrebah buržoazije. Vsi naši prvi veliki socialisti so bili učenjaki: St. Šimon, Robert Owen, Fourier, Lassalle, Marx, Engels (in dostavimo mi, Kautsky in dr. Adler). No, njih teorije so ostale gole teorije, če jih ni četa nadarjenih proletarcev priobčila masi proletarijata, če niso oplenili delavskega gibanja in če se niso zliži z njim v iskreno sodelovanje. Iz združevanja delavskega gibanja s socialistično teorijo je nastalo novo močno mišljenje, mišljenje, pri katerem so se učili ne le delavci od teoretikov-učenjakov, ampak tudi leti od delavcev. In to mišljenje nas je vedlo do zmage, to mišljenje predvsem vlada v Hainfeldskega programu, to mišljenje vlada tudi v novem dunajskem programu, in zaraditega smemo pričakovati, da na podlagi tega programa pridemo do končnega vpeha." S temi lepimi besedami sodruga Adlerja je zapisana tudi nam, slovenskim socialnim demokratom pot do naše akademične mladine.

Le če po reku sodruga Adlerja v naše proletarsko gibanje privedemo realno gibanje vseh slojev našega slovenskega ljudstva, le potem postanemo tudi mi velika jugoslovanska splošna politična stranka, stranka, ki je njena prihodnost.

Nova vera — novi Bog.

(MODERNO NAZIRANJE O BOGU.)

(Nadaljevanje.)

Vkolikor moremo zaznati, je priroda v večnem prenavljanju in presnavljanju; nove oblike nastajajo in zopet razpadajo. Priroda ne čuti ne veselja, ne žalosti; brez vsakega namena postavi človeka v življenje in ga zopet konča brez sočutja. Ne pozna razloka med dobrim in zlem, med strupom in hrano, med smehom in jokom, med življenjem in smrtjo; njej je to vse eno. Priroda ni niti usmiljena, niti okrutna; s častenjem si je ne nakloni in ne omehaša s solzami. Tudi molitve ji je neznan, in razlikovati ne ve med kačjim strupom in med sočutnim srecem človeškim. Le mnenje in naziranje človekovo je to, da narava pozna dobroto, resnico in lepoto, in kolikor vemo, je ravno človek najvišje razumno bitje v naravi.

Navzlic vsemu temu pa človek ne neha verovati, da živi neko silno bitje, ki je neodvisno od prirode in ki ima nad njo oblast, in še vedno si prizadeva za nesmiselnim pobožnjatvom, praznimi obredi, molitvijo, hinavščino in žrtvami pridobiti pomoč takega bitja. Najboljše moči se zapravljajo v službi tega strašila. Vse grozote čarovništva je rodila bedasta vera na čeznaravno, masčevalno bitje, ki je v stanu kljubovati vsem naravnim zakonom, od katerih je popolnoma v svojem delovanju neodvisno. Vse te verske vraže temeljijo celo na veri v najmanj dva bitja, v dober in hudoben duh, boga in hudiča, kojih vsak more sam za-se poseči v vesoljni red. Zgodovina ver ne obstoji v ničemer drugem nego v naštevaniu tega, kako se je človek vedno skušal ogniti enemu, prikupiti pa drugemu bitju. Obe bitji sta vzbujali le nečasten strah. Strogi pogled božji je bil ravno tako strašen, kakor prekanjeno, preračunljivo smehljanje hudičev.

Pri vsakem dogodku je osoda človekova po oni neznanu sili, ki stoji nad vsemi zakoni in dogodki, samovoljno že od vekomaj naprej določena. Dokler se ta vera ne zavrne, se človek mora smatrati še vedno kot sužnja svojih namišljenih stvarnikov in gospodarjev, ki mu ne na tem, ne na onem svetu ne obljubljajo svobode.

Človek se mora navaditi, da se bo zanašal le na samega sebe. Čitanje svetega pisma ga ne obvaruje pred zimskim mrazom, pač pa hiše, ogenj in obleka. Da se prepereči lakota, je en sam plug več vreden nego cel milijon najlepših pridig in spreten zdravnik bo zlečl več boleznij, kakor vse molitve, ki so se našlo budrale od začetka sveta.

Čeprav se je mnogo znamenitih mož počeno trudilo, da bi spravili v soglasje prirodni zakon vzročnosti s svobodno voljo, hudobijo z božjo vsegamočnostjo in dobrotljivostjo, vendar ti možje niso dosegli pravzaprav nič drugega, nego da so povzročili celo vrsto učenih in duhovitih zmot. Veliko so si prizadevali odlični duhovi, da bi zgradili most med nasprotnimi idejami, ki tako malo odgovarjajo resničnosti, — most med vero in znanstvom. Vse one pa, kateri so si drznili trditi, da ni mogoče spraviti v sklad verskih naukov z znanstvenimi resnicami, je cerkev proglasila za nevernike, brezbožnike in bogokletnike. Vsa sredstva in vso svojo moč je uporabljala proti neustrašenim mislecem in učenjakom, da bi jih prisilila zanikati neizpodbitno dokazano resnico, zatajiti razum, tega pravega odrešenika človeštva.

V oni grozni dobi, ki je znana pod imenom "temni-srednji vek", je vladala vera neomejena. Cerkev so bile s "koloni tlakovane", in bogastvo vsega sveta se je stekalo v Rim in krasilo neštete kapele in oltarje. Slavni slikarji so dali na razpolago svoje talente cerkvi in ovekovečili verske noroglavosti, katere so tudi pesniki proslavljali v svojih nesmrtnih delih. Na zahtevo te vere je človek močil zemljo s svojo krvjo (v križarskih vojnah in neštevilnih drugih verskih bojih). Kazalo na tehtnici pravičnosti se je vsled teže zlata vedno nagnilo na napačno stran, in vera je bila oni rabelj, ki je izumila v svoje namene vse tisto strašno, satansko orodje, s katerim so se mučili nedolžni ljudje na tako grozovit, nečloveški način (sveta inkvizicija). Vera je gradila veličastne cerkve za boga, in strašne ječe za ljudi. Vera je napolnjevala oblake z angeli, zemljo pa s sužnji. Stoletja je korakalo človeštvo nazaj, vedno in vedno nazaj, v črno temo barbarske noči! Maloštevilni brezbožniki, nekaj krivovercev je končno vendar zaklicalo splošni povodnji verske nestrpnosti in skrajne nevede svoj

mogočni "Stoj!", s čemur so pripravili tla verski revoluciji in neizprosnemu boju proti oni veri in nezasišani lahkovernosti prošlih dni.

Človeške misli so le tedaj kaj vredne, ako se jejo svobodno, brez škodljivega upliva od zgoraj. Pod pritiskom strahu pa možgani otrpnejo, ohnejo — in namesto da bi človek presodil kako stvar svoji lastni pameti, pa veruje to, kar mu kdo doka. Dokler se bo še večina ljudij valjala v lu pred "veličanstvom" neznanega barbarskega kmeča ali pa pred igralnimi kartami in jim izvala božjo čast, kako velika bi morala biti pezdljivost in poniževanje takih malih duhov sedajnosti, ko vlada bajé vsegamočni bog? Ali je še vredna v verske verige ukljenjena "stojnost" mišljenja pobožnih ljudij pod takimi okoliščinami??

Originalnost ponavljanj starih verskih pravic in duševno moro "udanosti v božjo voljo", vse, kar še imamo pričakovati od kristjanov. Dokler se bodo pereča uprašanja reševala z besedo "bog", je vsako znanstveno raziskavanje, vsako razumno premišljevanje že vnaprej onemogočeno. V isti meri pa, v kateri se zadostno raznujejo prirodni pojavi, mora se ožiti delokrog dozvedne nadnaravne moči, ki gine pod ekvivalenti učenjaka in strelji misleca kakor kafa, da se našo duševno obzorje v isti meri širi in veča.

Ne zadostuje več, da odgovarjam na uprašenje, zakaj vsak narod nekaj časa krasno napreduje potem pa žalostno propade, z resignacijo: "Bo volja je tako!" Taká rešitev uprašanja postane nevednost na isto stopnjo ko vzgojo in zabavo, da bi se preiskovali pravi vzroki.

Ali ima duhovnik pač pogum trditi, da je men vsemu znanstvu ta, da se dožene, kako in kdaj dela bog tako in ne drugače? Ako bi se veda trdila s tega vidika, obstajala bi sploh edino v njej da se skušajo dognati zakoni božje samovolje; bi po takem pojmovanju imela edino to nalogo, najde pravila, katerim se mora končno ukloniti tudi božja muhavost.

Po modroslovnem naziranju je veda znanje konov življenja, pogojev sreče, razumevanje dejajnih nas prikaznij v prirodi, razumevanje dejajne do soljudij in stvari, s pomočjo katerih človek naravo, uprega prirodne sile v službo in si pokorava slepo mehansko moč in možgan.

Vera na posebno božjo previdnost pa ne veleti o svobodnem razmišljanju in je nezdrav z voljo človekovo. Čemu naj bi človek še kljub božjim določbam?! Saj je vendar vse že od maj do pičice natančno določeno, kaj se ima zbiti in kako se ima izvršiti! ("Kdo je med vami, mogel svojo postavo le za komolec napraviti?") Pod žarki take vere se človek solmči v jetni prevari, da se njemu samemu ni treba bati česar brigati in skrbeti za bodočnost. ("Pogledilije na polju in ptice pod nebom; ne orjejo ni sejejo nič, pa vendar jih ljubi bog z vsem svojim preskrbi!") Ker se domneva v oblasti vsegamočnega bitja, ki ga lahko pahne vsak tresenje se mu zadi, v peklensko brezno, ali pa ga duš v sedma nebesa, opusti človek seveda vsako na to, da bi dosegel iz lastnega prizadevanja kaj metnega. Dokler je ta vera vladala svet in splošna, je bil svet poln nevede, praznovestne bede. Človeške moči so se izčrpale v neploj prizadevanju, da bi se pridobila naklonjenost ga bitja, ki je bajé vladar vesoljstva. Nepreči vrsto let so se darovali ljudje na oltarjih tega gočnemu bogu. Da bi ljudi ga naklonile, so prelivale kri svojih najljubših otrok; so mučili sredi gorečega plamena peli zahvalne pesmi; so potuhnjeni, lokavi farji napajali s krvjo, redili se z nebeskim zanosom odrekale posvetni ljudi (—večina pač le navidezno—); sivi starci zamanj vili svoje vele roke, in slabotne ženskmamj jokale in prosile; skratka, vse možne neustrahote so se prestale. V teku dolge teme, ki je sedaj že minula, je človeštvo več pretrpelo kakor si danes moremo misliti. Največ so pretrpeli slabotni, ljubeči, pravični in nedolžni. Z zmeravnalo kakor s strupeno živaljo, in z otroci iz golaznijo. (Dalje prih.)

SLOVENCIM IN SLOVENKAM V GREATER-NEW YORKU POZOR!

Slovensko pevsko društvo Domovina Vas vabi v nedeljo 16. maja 1909 k svojememu ustanovnemu koncertu s plesom!

Koncertni vsopred:

- 1.) Jadransko morje (Anton Hajdrih) poje moški zbor Domovine.
- 2.) Žarki jutranje zarje (Dragutin Hruza) udarja tamburaški zbor Ilirija.
- 3.) Luna sije (Anton Hajdrih) kvartet, pojejo gospodje Filack, Zlatič, Vogrič, Adamič.
- 4.) Pomladni glasi, igrata v duetu na glasovir gospica Mimi Rems in gospod J. Rems ml.
- 5.) Ujetega ptiča tožba (Simon Gregorčič, ugalsil Jakob Aljaž), poje mešan zbor Domovine.
- 6.) Vražji bas, kvartet, pojejo gospodje Filack, Zevnik, Barbič, Adamič.
- 7.) Mladi vojaki (Viktor Parma) udarja tamburaški zbor Domovine.
- 8.) Crnogorac Crnogorki (Ivan

pl. Zajc) poje moški zbor Domovine.

9.) —Ples!—

Koncert se vrši v "Arlington" dvorani, 23 St. Marks Pl. (8 cesta med 2. in 3. Ave., New York City.

Med posamnimi koncertnimi točkami in za ples igra izvrstna češka godba!

Vstopnina je 50ct z garderobo vred. Otroci so vstopnine prosti!

Ker je koncert na nedeljo in moramo v pondeljek vsi na svoje vsakdanje delo, je pričetek koncerta že ob 7 uri zvečer, vsled česar se rojaki vlnudno prosijo, da pridejo točno h koncertu!

Čist dohodek koncerta je namenjen društveni blagajni in v nabavo prepotrebnege pevskega gradiva!

Rojaki! Pokažite, da ljubite slovensko pesem in pridite vsi, "Domovina" Vas že vnaprej iskreno pozdravlja!

Odbor.

P. S.—Pri koncertu sodeluje posestrima Ilirija.

Pevske točke vodi gospod Ivan Adamič. 2x

Listu v podporo:

Slovenski socialisti v Chicago na majnkovi slavnosti Proletarcev v podporo \$4.03. Jos. Der Steel, O., 50 ct.; Louis G. Morgan, Pa., 25ct.; Jae. K. Short Creek, W. Va., 25 ct.; Gokkonda, MeMeehen, W. Va., 25 ct.; Klub št. 10. Aurora, \$1.25. — Iz Rock Springs, W. T. Č. ker je G. S. odjeljal, ker je prišel z g. K. v dotih et., ker ne more ostati brez kovanja 10 et. halo za izkovanje 10 et., za vse skupaj 10 et. Joe Kramer ker čita bre dopise od Šavsca 10 et. Kurniku pod noge ne pusti! Trije svobodomisleci pri bar et., ker so veseli 10 et., ker kdo želel molsti kravico 10 Šavsca v pozdrav 10 et. Vito — ker sva bila s Šavscom v Ogu skupaj 10 et., ker je bil pravilno izvoljen 10 et., da bi še videl v Clevelandu 10 et., še kaj ukrene 10 et., živijo Proletarci 25 et., za dober uspeh et. — Vsem iskrena zahvala!